

Το Πολιτιστικό μας Αλφαβητάρι ως πρόταση μέλλοντος

Για το νέο βιβλίο του Λαοκράτη Βάσση που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Ταξιδευτής

Του Λουκά Αξελού

Η έκδοση του βιβλίου του Λαοκράτη Βάσση *Το Πολιτιστικό μας Αλφαβητάρι*, αποτελεί, ίσως, μιαν ουσιαστική πρόκληση για να θίξουμε ορισμένα καίρια, κατά την γνώμη μου ζητήματα πολιτιστικής πολιτικής.

Το βιβλίο αυτό είναι το τελευταίο της τριλογίας που ο καλός και ριψοκίνδυνος στις επιλογές του Ταξιδευτής, ο Κώστας Παπαδόπουλος, ξεκίνησε με τη *Μεταπολίτευση-ΠΑΣΟΚ-Αριστερά* και συνέχισε με τη *Χρεοκοπία της Μεταπολίτευσης*.

Μένει, φυσικά, να το διαπιστώσουμε, εγώ όμως οφείλω να το επισημάνω αφητηρικά, ότι έχουμε να κάνουμε με ένα βιβλίο, με καθαρό και ευανάγνωστο τίτλο, με ένα βιβλίο συνεπώς που όχι μόνο προσφέρεται για μιαν ανοικτή συζήτηση, αλλά και που το ίδιο έχει χαρακτήρα Ανοικτής Συζήτησης. Όπως προανέφερα, το βιβλίο του Λαοκράτη Βάσση αποτελεί, κατ' ουσίαν, μιαν ανοιχτή συζήτηση στην οποία ο γράφων μέσω εννέα προσώπων που αντανακλούν τις απόψεις του, αλλά και τις απόψεις συμμαχητών και ομοϊδεατών του, καταθέτει τον οβολό του για τα αίτια της σημερινής καθολικής μεταπολιτευτικής χρεοκοπίας και την αναγκαία όλη της ηθικής και πολιτικοπολιτιστικής μας ανασυγκρότησης, μέσα από ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο, που αιχμή του θα έχει ένα νέο *Πολιτιστικό Αλφαβητάρι*.

Πού πάει η Ελλάδα; Που εστιάζονται οι κυρίως και επί μέρους ευθύνες; Ποιος είναι οι ευθύνες του κυρίαρχου συγκροτήματος εξουσίας, των υποτελών τάξεων, των διανοούμενων, των ευρύτερων πολιτικών δυνάμεων και δη της Αριστεράς; Ποια η έκταση και ποιο το βάθος της πολιτισμικής μας καταστροφής; Τέλειωσε ή υπάρχει ακόμα λάδι, στο καντήλι της Ιστορίας μας; Αξίζει τον κόπο να το παλέψουμε, παρ' όλα αυτά;

Όχι στις εύκολες απαντήσεις

Αντιλαμβάνεσθε, φαντάζομαι, ότι ο συγγραφέας μας ζητάει να περπατήσουμε σε αναμμένα κάρβουνα. Ας αποφύγουμε, λοιπόν, τις εύκολες απαντήσεις, δηλαδή

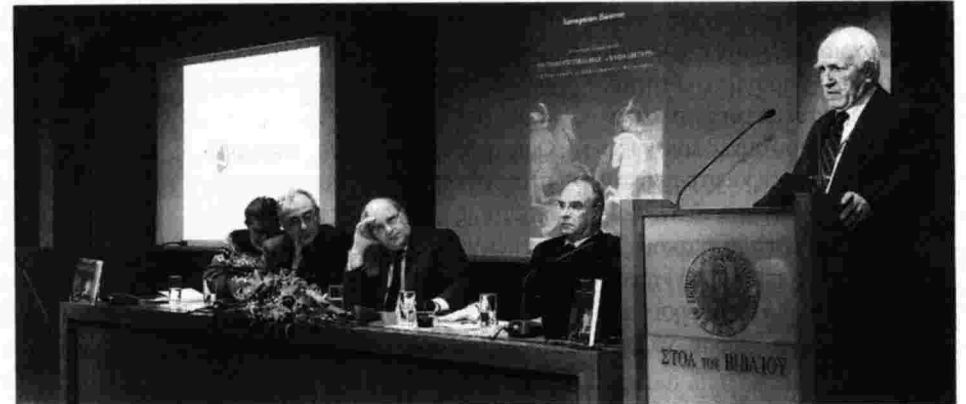
τις μη απαντήσεις, με στόχο να στρογγυλέψουμε τα πράγματα.

Ο Λαοκράτης το γνωρίζει καλά, αλλά, ελπίζω, ότι και οι περισσότεροι δεν είμεθα ανελλήνιστοι θαρρώ, για να παραδεχθούμε ότι δεν αποτελεί υποκειμενική διαπίστωση το γεγονός ότι μεταπολιτευτικά καμιά στοιχειωδώς σοβαρή, πολιτική ανάλυση δεν μπορεί να παρακάμψει την νέα κοινωνική πραγματικότητα μιας ιδιόμορφης μητροπολιτικής κοινωνίας που θεωρώντας μακρινό παρελθόν τα μετακατοχικά χρόνια καταφρόνιας, είχε ριχτεί λυσσαλέα στην απόλαυση και τον ευδαιμονισμό γράφοντας στα παλιά της τα παπούτσια τα σήματα κινδύνου, που οι εναπομείναντες ιδαλγοί επίμονα εξακολουθούσαν να εκπέμπουν. Όλοι γνωρίζουν ότι οι κυρίως υπεύθυνοι για την σημερινή κατάσταση είναι αυτοί ακριβώς που την επικαλούνται, δηλαδή τα κόμματα που κυβέρνησαν την χώρα. Τα κόμματα εκφραστές της κυρίαρχης τάξης, των μεγάλων και μικρών αστών κλεπτοκρατών που, αφού επί δεκαετίες απομύζησαν το ελληνικό κράτος, θέλουν τώρα να το ξεπαστρέψουν. Έχω τονίσει ότι η κρίση, που το ξέσπασμά της βιώνουμε σήμερα τραυματικά, είναι βαθιά, διαχρονική, καθολική και αγκαλιάζει τους πάντες, κυρίαρχους και κυριαρχούμενους. Αυτό αποτελεί μιαν απτή πραγματικότητα, που κανένας λαϊκισμός δεν μπορεί να συγκαλύψει.

Ο «αγνός» λαός, δεν είναι, λοιπόν, τόσο «αγνός» στο σύνολό του και κυρίως δεν είναι ενιαίος. Αποτελείται από τάξεις και στρώματα, περιλαμβάνει τμήματα ολόκληρα που είναι εθελόδουλα και «φιλομνημονιακά» ακόμα και χωρίς το μνημόνιο. Μειοψηφικά μεν, υπαρκτά δε και δραστήρια. Αυτό είναι κάτι που δεν μπορεί να διαφύγει από όσους, τουλάχιστον, εξακολουθούν να θέτουν το ποιος-ποιον, και αυτό το κάτι είναι που δυσκολεύει υπερβολικά τα πράγματα γιατί ο αντίπαλος βρίσκεται και εντός των τειχών.

Η Αριστερά και οι σειρήνες της «αλλαγής»

Από αυτό το πλαίσιο κριτικής δεν μπορεί να εξαιρεθεί και η καθόλου Αριστερά, της οποίας μάλιστα ένα κομμάτι εξελίχθηκε στον συνεπέστερο σκυταλοδρόμο της λογικής του οικονομισμού για να καταλήξει συγκυβερνήτης στην μνημονιακή γαλέρα. Όλοι γνωρίζουμε καλά ότι ένα μεγάλο μέρος της λεγόμενης προοδευτικής διάνοησης ενέδωσε στις σειρήνες της «αλλαγής», εντάχθηκε στο κράτος και τους κυρίαρχους μηχανισμούς, πρωτοστάτησε στην αποδόμηση του εθνικού-λαϊκού χαρακτήρα του πολιτισμού μας, συνεργάστηκε και συμπαρατάχθηκε με τον εκσυγχρονισμό της ρεμούλας, τροφοδότησε τον ιστορικό αναθεωρητισμό βάλνοντας έμμεσα ή ευθέως κατά της μεγάλης ΕΑΜικής μας παράδοσης, συκοφάντησε και λαιδόρησε τον δημοκρατικό πατριωτισμό και συμπαρατάχθηκε κατά πλειοψηφία με αυτούς που μέσω του Σχεδίου Ανάν σχεδίαζαν και σχεδιάζουν το τέλος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Από την παρουσίαση του βιβλίου. Από αριστερά οι Στάθης Σταυρόπουλος, Λουκάς Αξελός, Νίκος Ξυδάκης και Δημήτρης Χρήστου. Στο βήμα ο συγγραφέας Λαοκράτης Βάσσης

Σήμερα, υπό συνθήκες βαθύτερης ακόμα κρίσης, δεν χρειάζεται να κάνεις ιδιαίτερη έρευνα για να διαπιστώσεις την εκκωφαντική σιωπή των περισσότερων διανοούμενων και καλλιτεχνών, που μένουν βουβοί και αμέτοχοι στη συντελούμενη τραγωδία, για να μην αναφερθώ στους όχι λίγους, που ντροπαλά ή απροκάλυπτα από την πρώτη στιγμή θέλησαν να εκφράσουν τον νεοφιλελεύθερο της διπλανής μας πόρτας, εμπλουτίζοντας τους σκουπιδοτενεκέδες του ΠΑΣΟΚ, της ΔΗΜΑΡ και του Ποταμιού, ενώ όχι λίγοι, οι πιο ευφυείς από αυτούς, με νέες καθαρές στολές οδοκαθαριστών σπεύδουν εδώ και καιρό να προσφέρουν τις ανιδιοτελείς αναθεωρητικές και εκσυγχρονιστικές τους γνώσεις στον μεγαλόκαρδο και τα πάντα συγχωρούντα ΣΥΡΙΖΑ.

Πόσοι και ποιοι λογοτέχνες, ιστορικοί, σκηνοθέτες, άνθρωποι της τέχνης και των γραμμάτων, βγήκαν μπροστά καταγγέλλοντας το αίσχος των μνημονίων; Ελάχιστοι, όπως ακριβώς έγινε τα χρόνια της χούντας με τους τρόφιμους του Ιδρύματος Φορντ. Γι' αυτό είναι περισσότερο από ποτέ επίκαιρη η διαπίστωση του μεγάλου διανοητή Αντόνιο Γκράμισι που αναφερόμενος σε ανάλογα φαινόμενα της ιταλικής λογοτεχνικής κ.λπ. πραγματικότητας, επισημαίνει: «Πράγματι, το παρόν δεν έχει μια λογοτεχνία δεμένη με τις ποιο βαθιές και στοιχειώδεις αναγκαιότητές του, επειδή η υπάρχουσα λογοτεχνία, εκτός από λίγες εξαιρέσεις, δεν είναι συνδεδεμένη με την εθνική-λαϊκή ζωή, αλλά με περιορισμένες ομάδες που είναι αλογόμυγες τις εθνικής ζωής».

Αυτές τις αλογόμυγες της εθνικής ζωής πρέπει να πολεμήσουμε όχι μόνο στην τέχνη και τον πολιτισμό αλλά σε όλα τα επίπεδα του εθνικού και κοινωνικού βίου.

Να ξαναβρούμε την ψυχή μας

Για να γίνει όμως αυτό πρέπει να κοιταχούμε στον καθρέφτη, να δούμε κατάμουτρα την πραγματικότητα και να προσπαθήσουμε να ξαναβρούμε την ψυχή μας. Ναι, όπως τονίζει ο Λαοκράτης «να ξαναβρούμε την "ψυχή" μας. Γιατί στα δύσκολα, όπως τώρα, οι λαοί κρατιούνται απ' την "ψυχή" τους». Η αγωνία του Λαοκράτη για την αρνητική φορά των πραγμάτων είναι βαθιά και ουσιαστική. Τον τρομάζει «η άπνοια της ιστορίας του τόπου μας» το πόσο ασύγνωστα «ξοδέψαμε και λιγοστέψαμε την ψυχή μας».

Η κριτική του στις κυρίαρχες τάξεις και τους πολιτικούς εκφραστές τους, Ν.Δ. και ΠΑΣΟΚ είναι καταλυτική, όμως η πραγματική έγνοια και καημός του στρέφονται κυρίως στις δικές μας ελλείψεις, παραλήψεις, κενά και στρεβλώσεις, που έχουν οδηγήσει όχι μόνο στο να χαθεί το σταθερό προβάδισμα που είχαμε στην πολιτισμική σφαίρα αλλά και να αντιμετωπίσουμε βαθιά κρίση που ξεπερνά το πολιτιστικό πλαίσιο και αγγίζει τον εσώτερο ταυτοτικό μας πυρήνα.

Στον περίφημο διάλογο της *Γυναίκας της Ζάκυθος* για το «πώς πάει το έθνος» ο Σολωμός απαντά: «Είδες να μαδάνε την κότα και ο αέρας να συνεπαίρνει τα πούπουλα; Έτσι πάει το Έθνος».

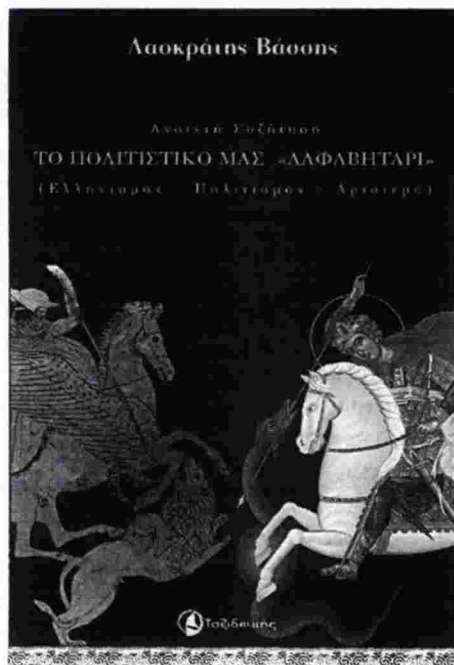
Αυτή την φοβερή εικόνα του μαδημένου κοτόπουλου, αναδεικνύει μέσα από τις πυκνές, ώριμες αλλά και οργισμένες τοποθετήσεις των ομιλητών ο Λαοκράτης, επανερχόμενος στη μόνιμη επωδή και των τριών βιβλίων του «πώς η χρεοκοπία της Μεταπολίτευσης είναι πρωτίστως και κατά βάθος πολιτιστική».

Γι' αυτό και δεν κουράζεται να επαναλαμβάνει ότι «Όσο χρειάζεται αριστερή πολιτική, άλλο τόσο χρειάζεται και η αριστερή πολιτιστική πολιτική, που είναι διάστασή της αλλά και βάση της, αν ο πολιτισμός είναι η "ψυχή" της κάθε εθνικής συλλογικότητας. Η συντελούμενη (νεοφιλελεύθερη) "παγκοσμιοποίηση" είναι μια κατ' εξοχήν πολιτιστική διαδικασία που απειλεί να ισοπεδώσει τις πολιτιστικές "ψυχές" του κόσμου μας απ' τη μια άκρη της γης ως την άλλη».

Εθνικό και διεθνικό

Έχοντας μιαν ανοιχτή, Ισοκράτεια αντίληψη, για τη σχέση ανάμεσα στο εθνικό και διεθνικό, απαιτεί ως οφείλει, ως σαρξ εκ της σαρκός, από την σύγχρονη ελληνική Αριστερά να αντιληφθεί τον εκτροχιασμό της από την μεγάλη δημοκρατική-πατριωτική-αντιιμπεριαλιστική και σοσιαλιστική της παράδοση, παράδοση που ενέπνευσε όλα τα μεγάλα επαναστατικά πατριωτικά κινήματα στον κόσμο από την Ισπανία μέχρι την Κίνα και από την Κούβα ως το Βιετνάμ, «επανακαθορίζοντας την σχέση της με αυτή την κληρονομιά, αναπροσδιορίζοντάς με ποιοτικούς όρους τον πατριωτικό χαρακτήρα αλλά και τη σχέση της με τ

συνέχεια στη σελίδα

Το Πολιτιστικό μας «Αλφαβητάρι» ως πρόταση μέλλοντος

συνέχεια από τη σελίδα 25

ελληνική πολιτιστική ιθαγένεια».

Ο Λαοκράτης δεν έχει αυταπάτες και προπαντός δεν διακατέχεται από το παραμικρό αντιδιεθνιστικό σύνδρομο. Γνωρίζει, όμως, πολύ καλά αυτό που με απaráμιλλη διαύγεια διατύπωσε ο Αντόνιο Γκράμσι, ότι δηλαδή «ασφαλώς η εξέλιξη τείνει προς τον διεθνισμό, το σημείο όμως αφετηρίας είναι “το εθνικό” και από αυτό το σημείο αφετηρίας πρέπει ακριβώς να ξεκινήσουμε».

Ο Λαοκράτης δεν επιζητά την επιστροφή σε ένα κλειστό σύστημα εθνικής περιχαρακωσης. Το αντίθετο θα έλεγα. Απλώς, έρχεται σε μετωπική σύγκρουση με την ολιστική λογική της παγκοσμιοποίησης, λογική που στο όνομα των τάχα μου ανοιχτών συνόρων, επιβάλλει διά πυρός και σιδήρου των κατάργηση της διαφορετικότητας, την κατάργηση της αφετηριακά πλουραλιστικής εθνικής, γλωσσικής και πολιτισμικής ιδιαιτερότητας, επιζητώντας ένα νεοργουελιανό μοντέλο των λευκών κολάρων, μιας νέας κατηγορίας ανθρωποειδών που είναι, υποτίθεται, πολίτες του κόσμου κι όχι λακέςδες της αριστοκρατίας του χρήματος.

Ορθώς, λοιπόν, ο Λαοκράτης, ενισχύει την πλούσια επιχειρηματολογία του με τις καλύτερες επισημάνσεις του Έντγκαρ Μορέν που επισημαίνει εις πείσμα του ά-τοπου και ά-χρονου διεθνισμού πως:

«Η ομογενοποίηση, η τυποποίηση, η ανωνυμία τείνουν να καταστρέψουν τους ποικίλους πολιτισμούς και οδηγούν στην απώλεια των ριζών... Πρέπει να κατανοήσουμε ότι είναι αναγκαίο να ανατρέξουμε ξανά στις πηγές,

στις ρίζες... Η επιστροφή στις πηγές, την οποία προτείνουμε, συνδυάζει την επιστροφή στη γαλλική πηγή, στην ευρωπαϊκή γη και στην πηγή της Γης... Υπάρχουν δυο τρόποι να ξαναβρούμε την πίστη του έθνους στον εαυτό του. Ο ένας είναι το εθνικιστικό κλείσιμο, ο άλλος ο πατριωτισμός και το άνοιγμα... Ο γαλλικός πατριωτισμός και ο Ευρωπαϊσμός δεν πρέπει να αντιπαράτίθεται... Δεν πρέπει να αποβάλλουμε τη γαλλική μας ταυτότητα, αλλά πάντοτε να εντασσόμαστε και να τοποθετούμαστε στο παγκόσμιο».

Μια ιδεολογική ενοχική σχέση

Πώς αλήθεια τοποθετούμαστε σε αυτό το καίριο, υπαρξιακό θα έλεγα, ζήτημα; Στη λογική του Λαοκράτη, αλλά και τη δική μου, η Αριστερά είναι πρωτίστως ταυτισμένη με τη δημοκρατία, τον πατριωτισμό, τον διεθνισμό, τον ουμανισμό, την κοινωνική χειραφέτηση, την ποιότητα, την παιδεία και τον πολιτισμό. Ανταποκρίνεται σε αυτό το πλαίσιο η υπαρκτή μεταπολιτευτική Αριστερά και ακόμα ειδικότερα η δική μας του ΣΥΡΙΖΑ;

Δυστυχώς, όπως επισημαίνει ο Λαοκράτης, «όπως δεν είναι καθόλου τυχαία η δυσανεκτική της σχέση με το «εθνικό», τον τόπο και την ιστορία του, επίσης καθόλου τυχαίο δεν είναι που στερείται πολιτιστικού οράματος για τον τόπο. Μια ιδεολογικά, λοιπόν, ενοχική σχέση, κόντρα στην αυτονόητη αλήθεια ότι μια Αριστερά που δεν πατάει γερά στον τόπο της είναι μια καθ' όλα άτοπη Αριστερά». Αυτά δεν είναι επισημάνσεις τις τελευταίας στιγμής. Κάποιοι, λίγοι είναι η αλήθεια, τα θέσαμε και το πληρώσαμε τους μετρητοίς με

τον πιο έντονο τρόπο από την δεκαετία του '80, «ενώ εις την οδόν έξω ουδέν ακούαν οι λαοί» της Αριστεράς.

Την ίδια προειδοποίηση απευθύνει ο Λαοκράτης και τώρα επισημαίνοντας πως: «Η μεγάλη πλειοψηφία τι έκανε πριν, γιατί το κακό... ερχόταν, αλλά και τι έκανε μετά; Υπήρχε ή όχι για να μην πω ότι εν πολλοίς εξακολουθεί να υπάρχει, μια ιδιότυπη ασυλία στην τέλεση του κακού»;».

Από την πλευρά μου λέω, λοιπόν, ξεκάθαρα πως αν δεν καταργήσουμε την ασυλία στην τέλεση του κακού, δεν υπάρχει καμιά ελπίδα σωτηρίας. Καμιά απολύτως.

Οι λογαριασμοί με το παρελθόν

Τέλος, θα ήθελα να επιμείνω σε αυτό που αποτελεί και κατά την γνώμη μου την απαραίτητη προϋπόθεση για να ξελασπώσουμε το μέλλον.

Οι λαοί στα δύσκολα κρατούνται από την ψυχή τους, λέει ο Λαοκράτης.

Δεν μπορούμε να χαράξουμε ένα δρόμο μέλλοντος χωρίς να ξεκαθαρίσουμε τους λογαριασμούς με το παρελθόν μας.

Χωρίς δηλαδή «να ξανασυλλαβίσουμε», όπως λέει ο Λαοκράτης, «την περίπου... ξεχασμένη γλώσσα των αξιακών μας αρχέτυπων ανατροφοδοτώντας τα αξιακά αποθέματα της “ψυχής” του τόπου μας και επανορίζοντας στην προοπτική της ανάκτησης της αξιοπρέπειάς μας, τις συντεταγμένες πορείες μας προς το μέλλον».

Η ελληνική κοινωνία, οι Έλληνες πολίτες και κατά τεκμήριο η πιο ευαίσθητη συνιστώσα της η Αριστερά βρίσκονται κυριολεκτικά σε ένα ιστορικό σταυροδρόμι.

Είμαστε ένας ιστορικός λαός και έχουμε μια ριζοσπαστική παράδοση πολύ πριν γεννηθεί ο Μαρξ, το 1818. Ο Ρήγας, η Μεγάλη Φιλική Εταιρεία και ο κληρονόμος τους, η ΕΑΜική Αντίσταση, αποτελούν το ορόσημο και το οδόσημό μας στον αγώνα για την εθνική και κοινωνική απελευθέρωση, στον αγώνα για την πολιτιστική αναγέννηση.

Είμαστε υποχρεωμένοι να αναταχθούμε ως έθνος, ως λαός, ως Αριστερά και αυτό θα το κάνουμε με κάθε τίμημα εις πείσμα των πολεμίων.

Όσοι από εμάς ανήκουν στην σχολή του αγωνιζέσθαι, παρ' όλα αυτά και πρώτα από όλους ο Λαοκράτης, γνωρίζουμε ότι έχουν χαθεί πολλές μάχες, αλλά ότι ο πόλεμος δεν τελείωσε.

Η λύση, όπως τονίζει ο Ανώνυμος αφηγητής του βιβλίου βρίσκεται στα βουνά της Αλβανίας, στην ΕΑΜική εποποιία, υπό την έννοια ότι αυτά διαχρονικά εκφράζουν το άστραμμα της ψυχής, την «Αντιφεγγιά του Αιώνιου, μα κι αντάμα την σκληρή του Δίκαιου αστραπή και ελπίδα», όπως θα έλεγε ο Άγγελος Σικελιανός.

Το Πολιτιστικό Αλφαβητάρι ως πρόταση μέλλοντος αναδεικνύει το άστραμμα της ψυχής του λαού μας και ως τέτοιο, είναι ένα ακόμη αποτελεσματικό όπλο στον μεγάλο πόλεμο που η αντιμνημονιακή Ελλάδα με επικεφαλής τον ΣΥΡΙΖΑ διεξάγει.

**Ομιλία του συγγραφέα και μέλους της Κ.Ε. του ΣΥΡΙΖΑ Λουκά Αξελού στην Στοά του Βιβλίου, στις 15 Ιανουαρίου 2015, με αφορμή την παρουσίαση του νέου βιβλίου του Λαοκράτη Βάσση.*